

Tatabányai Árpád Gimnázium

Helyi tanterv

HT4-2013

Négy évfolyamos gimnázium

Életvitel és gyakorlat

Utolsó módosítás: 2014.08.26.

ÉLETVITEL ÉS GYAKORLAT

12. évfolyam

A technika, életvitel és gyakorlat tantárgy tanításának célja, hogy elősegítse az önálló, felelősségteljes, önfejlesztésre képes, a családi életre alkalmas ember nevelését, segítse a kulturált beilleszkedést a mindennapi életbe, a társadalmi együttélés szabályait követő hozzáállás kialakulását, valamint társadalmi, technikai kérdésekben az alapvető tájékozottságot. Kiemelt elvárás a megalapozott elméleti ismertek szélesebb körű felhasználása, a problémamegoldási képességek és formák változatainak különböző szintű alkalmazása a mindennapok gyakorlatában. A szemléletformálás változatos tartalommal és sokféle módszerrel valósítható meg, fontos a helyi adottságokhoz, elvárásokhoz való illesztés, a személyi és tárgyi feltételekhez illő (de nem megalkuvó) igazítás.

A Család, otthon, háztartás tematikai egység fő célja a családban felmerülő problémák azonosítása, az egyéni és társadalmi szükségletek összefüggéseinek feltárása, szabatos megfogalmazása és megvitatása után az igények elemzése alapján választott, életszerű és célszerű megoldási módok bemutatása, kidolgozása. Előremutató módon a párkapcsolat, a házasság, a gyermekvállalás és a gyermeknevelés kérdéseiben igyekszik támpontokat adni, így szolgálva a majdani családalapítást. Napjainkban hangsúlyosan halaszthatatlan megoldásra váró kérdés a gondozás feladatainak és felelősségének megosztása a családban és környezetünkben, a gyermek-, fogyatékos- és idősgondozás, valamint betegápolási munkák ellátása a kötelezettségeknek és kötelességeknek megfelelően. Gazdálkodni nemcsak az anyagi javainkkal (háztartási jövedelmek) kell, hanem a fizikai, lelki, szellemi energiáinkkal és az időnkkel is, ezért igen fontos a szabadidő hasznos eltöltésére, az aktív és passzív pihenésre nevelés. Fontos ezen túlmenően felismerni, hogy a szabadidő alkalmas lehet a környezetért, illetve a környezetben élő rászorulókért való tevékenységre, az önkéntesség gyakorlására. Újabb kiemelt fejlesztési cél a környezettudatosságra, takarékoságra, tudatos fogyasztói magatartásra nevelés, a fenntarthatóság elvének követése. Az alapvető pénzügyi és gazdasági ismeretek mellett a vásárlói és fogyasztói érdekvédelem érvényesítésével, valamint a hivatali ügyintézésrel is meg kell ismerkedniük a tanulóknak. A Közlekedési ismeretek tematikai egység célja a közlekedési helyzetekben követendő etikus magatartás, a magabiztos tájékozódás. Emellett a közlekedés rendszer-jellegét, környezeti és társadalmi hatásait is vizsgálja. Az Életpálya-tervezés témakörben a továbbtanulásnak és a munkába állásnak gyakorlati kérdéseit tárgyaljuk, s az ezekhez szükséges kompetenciák fejlesztését helyezzük előtérbe. Ezzel egyfelől a tanulás világából a munkavállalói létbe való átlépést kívánja megalapozni, másfelől az élet munkavállalással kapcsolatos nehézségeire is igyekszik felkészíteni.

A gazdasági és pénzügyi alapismeretek modul oktatása feltétele annak, hogy a diákok az őket körülvevő világ összetett gazdasági jelenségeit megértsék, és életük következő szakaszaiban arra mint alapra támaszkodhassanak. A modul témaegységei a diákokra közvetlenül ható gazdasági, társadalmi jelenségekre építenek. A bennük lévő ismeretanyag a közgazdaságtan különböző szakterületeit érinti. A témakörökben lévő ismeretek a közgazdaságtan szakkifejezéseire épülnek, és közvetlen, gyakorlatban hasznosítható tudást adnak. Mivel a körülöttünk lévő világ át van itatva a gazdaság jelenségeivel, hatásaival, a diákok közvetlenül találkoznak olyan fogalmakkal, kifejezésekkel, amelyeket nem értenek, ezért nem tudnak megfelelően reagálni a gazdasági, pénzügyi élethelyzetekre, és nem tudják értelmezni a média által közvetített eseményeket sem.

A gazdaságban zajló folyamatok is elengedhetetlenné teszik a diákok felkészítését a mindennapokban előttük álló feladatokra.

A modul oktatásának eredményeképpen a diákok megértik a társadalom működését átszövő gazdasági folyamatokat, azok hatásait saját életükre, megtanulják kezelni azokat a gazdasági, pénzügyi helyzeteket, amelyek befolyásolják életüket, megértik a kockázatok kezelésének fontosságát, képet kapnak a portfólió helyes kialakításának módszeréről, s mindezek által hatékonyabban tudnak eligazodni a tömegében érkező pénzügyi ajánlatok között. A tantárgynak fontos szerepe van abban, hogy a diákok tudatos fogyasztókká váljanak, képesek legyenek döntéseik előtti mérlegelésre, ismerjék fel a döntéseikkel járó kockázatokat. További cél, hogy kialakuljon a diákokban a pozitív nyitottság a gazdasági folyamatok megismerése felé, értsék felelősségüket későbbi munkájukban is.

A gazdasági és pénzügyi alapismeretek modul oktatása fontos szerepet játszik a személyiségnevelésben. Az okos gazdálkodás képessége és az etikus magatartás kialakítása a nevelési-oktatási folyamat fontos feladata.

A gazdasági történések rendkívül bonyolult folyamatok, azokra hatással van a társadalmi és a csoportérdekek szövevénye. A középiskolai képzés célja azoknak a cölöpöknek a leverése, amelyek eligazodási pontokat jelentenek a diákok számára, és amelyekre építkezni tudnak a középiskolai képzésből kilépve is, amelyek biztonságot nyújtanak a gazdaság és a pénzügyek labirintusában.

A gazdasági és pénzügyi alapismeretek modul oktatása közvetlenül kapcsolódik a nevelési célok közül az erkölcsi nevelés, az önismeret és társas kultúra fejlesztése, a fenntarthatóság, környezettudatosság, pályaorientáció, médiatudatosságra neveléshez, és kiemelten a gazdasági és pénzügyi nevelés fejlesztési területéhez. A jövő nemzedékének más és korszerű információkat kell átadni, mint ahogy az állampolgárok egyetlen lehetősége is a folyamatos, élethosszig tartó tanulás. Így a ma tanuló diákoknak ismerniük kell a mikro-és makrogazdaság, illetve a hazai és a nemzetközi gazdaság működésének alapjait, azok kölcsönhatását, a gazdaság szereplőinek egymásra utaltságát. A diákoknak ismerniük kell a fenntarthatóság fogalmát, a munka fontosságát csakúgy, mint a kockázatok értékelésének és azok kezelésének lehetőségeit. A saját felelősség tudatosításával megteremthető az előfeltétele annak, hogy – a vállalkozás vagy a nemzetgazdaság egyenjogú tagjaként – az elsajátított ismeretek és képességek végigkísérjék a diákok életét az iskola kapuin kívül is.

A modul egyes elemei koherensen kapcsolódnak össze az elméleti és gyakorlati oktatás során. Az oktatás gyakorlatközpontúsága az összes kulcskompetencia fejlesztését lehetővé teszi. A *kezdeményező-készség és vállalkozói kompetencia* fejlesztése olyan alapvető ismeretek, képességek, attitűdök rendszerét kínálja, amely elengedhetetlenül fontos az életben való boldoguláshoz: a tervezés-szervezéstől és a feladatok megosztásától kezdve a kommunikációs készségen és a tapasztalatok értékelésén át a munkavégzésig és az etikus magatartásig. A gyakorlatorientáltság a biztosítéka annak, hogy a gyakorlati készségek fejlesztésével a diákok eljutnak az alapfogalmaktól a bonyolultabb összefüggésekig, s mindezek eredményeként a gazdasági érettség birtokába kerülnek.

Az oktatás három, komplex módon egymásra ható elemre támaszkodik: a közgazdaságtudományra, a diákok által hozott ismeretekre és a gyakorlatorientált témafeldolgozásra. Az arányok helyes meghatározásával a diákok a közgazdaságtudománynak csak egy meghatározott szeletét kapják az oktatás keretei között. A közgazdaságtudomány alapján és rendezőelvei szerint, a diákok által hozott információkat a gyakorlatorientált oktatás szervezi átlátható rendszerbe.

A gazdasági és pénzügyi alapismeretek modul szerves egységben van az *Ember és társadalom* műveltségi területtel, amelynek egyik része a gazdasági nevelés. A műveltségi terület kiemelt fejlesztési feladatai között hangsúlyt kap a társadalmi, gazdasági problémák iránti érzékenység megteremtése is.

A gazdasági és pénzügyi alapismeretek modul sajátos fejlesztési céljai között szerepel – összhangban az *Ember és társadalom* műveltségi területtel – a diákok problémamegoldó

készségének, döntési képességének javítása, a tanulók szociális, erkölcsi és jogi érzékének növelése, a fiatalok empátiájának és toleranciájának fejlesztése, amelyek személyes tapasztalatra épülő készségfejlesztő módszerek, ezáltal a kooperatív tanulás alkalmazását teszi szükségessé. A műveltségi területtel összhangban a gazdasági és pénzügyi alapismeretek fejlesztési feladatai:

- Ismeretszerzés, tanulás;
- Kritikai gondolkodás;
- Kommunikáció.

12. évfolyam

Óraszám: 62 óra/év
2 óra/hét

	Tematikai egység	
1.	Család, otthon, háztartás	15 óra
2.	Közlekedés	4 óra
3.	Életpálya-tervezés, munkavállalás, felnőttkori tanulási lehetőségek	9 óra
4.	Közgazdasági alapfogalmak	5 óra
5.	Vállalkozási alapismeretek	5 óra
6.	Kamat, kamatos kamat számítása, kamatláb meghatározása	4 óra
7.	Megtakarítás, befektetések, előtakarékosság, portfólió	5 óra
8.	Pénzügyi műveletek	6 óra
9.	A „modern piac”, tőzsdék a világban	5 óra
10.	Innováció, fenntarthatóság. Az innováció, mint a gazdasági fejlődés elengedhetetlen eleme	4 óra

Tematikai egység	1. Család, otthon, háztartás	Órakeret 15 óra
Előzetes tudás	<p>Tapasztalat, illetve saját vélemény megfogalmazása a család és a környezet életmódjáról.</p> <p>Az egészség és a környezet ügye iránti személyes felelősség elismerése és vállalása.</p> <p>A háztartásban elvégzendő mindennapi munkák ismerete.</p> <p>Előzetes tapasztalat és ismeretek a családi munkamegosztásról, az időbeosztásról.</p> <p>Közművek és szolgáltatások ismerete.</p> <p>Takarékossági lehetőségek ismerete.</p> <p>Egészség fogalma. Az egészséges életmód elemei.</p> <p>Családtagok és példaképek karitatív munkatevékenységeinek ismerete.</p>	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>Kulturált véleménynyilvánítás, vita, meggyőzés eszközeinek ismerete.</p> <p>Öntudatos, határozott, magabiztos, de mások érdekeit is szem előtt tartó személyiség alakítása.</p> <p>Az egészséges családi élet és a gyermekvállalás iránti nyitottság kialakítása, illetve erősítése.</p>	

	<p>A gyermekvállalással és a gyermekneveléssel kapcsolatos tájékozottság növelése. A gyermeknevelési problémák objektív, felnőtt módra történő értékelése képességének fejlesztése.</p> <p>Előrelátó pénzügyi tervezés képességének és gyakorlatának kialakítása.</p> <p>Az anyagi és humán erőforrások gazdaságos működtetéséhez szükséges képességek és tájékozottság kialakítása.</p> <p>Takarékos, önkorlátozó, tudatos fogyasztói magatartás kialakítása.</p> <p>Alapvető jártasság kialakítása a fogyasztóvédelem lehetőségeiben és eszközeiben.</p> <p>Az egészség- és környezettudatos attitűd megszilárdítása.</p> <p>Tapasztalatok bővítése a környezetünkben élők tevékenységével, azok kölcsönhatásaival összefüggő egészség- és környezetkárosító hatások, veszélyek azonosítása, elemzése, a megelőzés és a kármentesítés lehetőségeinek felmérése, alkalmazása terén.</p> <p>A karitatív tevékenységek iránti elköteleződés kialakítása.</p> <p>Felelős, öngondoskodó attitűd kialakítása.</p> <p>A pénzkezelés és a hivatali ügyek intézésében szerzett jártasság kialakítása.</p>
Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p><i>1.1. Családi élet</i></p> <p>A család mint az egyén elsődleges társadalmi környezete.</p> <p>A házasság (a párválasztás szempontjai, a tartós párkapcsolat és a házasság jelentősége, feltételei, a házastársi kapcsolat ápolása, konfliktuskezelés).</p> <p>Családtípusok, családmodellek.</p> <p>Gyermekvállalás (a gyermekvállalás felelőssége a társadalom és az egyén szempontjából, kötelezettségek, lehetőségek, kockázatok, terhek és örömök).</p> <p>Gyermekvállalással járó jogok (szülési szabadság, GYES, GYED, családi pótlék, családi adókedvezmény, segélyek).</p> <p>Gyermeknevelés (a gyermeknevelés céljai, módszerei, eszközei, a családtagok és az iskola szerepe a gyermeknevelésben).</p> <p>Gyermekjogok és kötelezettségek.</p> <p>A család lelki egészsége (stressz, krízishelyzetek orvoslása). A segítség lehetőségei családok számára, intézmények, szervezetek.</p> <p>A közös étkezések, programok jelentősége a családi közösség formálásában.</p>	<p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i></p> <p>Családformák a mai világban.</p> <p>Jogok és kötelezettségek, az alapvető emberi jogok, a gyermekek jogai.</p> <p>Pénzügyintézetek és tevékenységük (betétgyűjtés, hitelezés, kamat, tőke, árfolyam).</p> <p>Családi bevételek, családi kiadások.</p> <p>A lakossági folyószámlákhoz kapcsolódó banki tevékenységek.</p>
<p><i>1.2. A háztartás mint gazdasági formáció</i></p> <p>A család és háztartás működtetésének ismertető jegyei (háztartási munkafajták, családi munkamegosztás, munkaszervezés, a biológiai ritmus, a pihenés formái, szolgáltatások igénybevétele, időbeosztás, munkaterv készítése: napi, heti, havi házimunkák).</p> <p>A háztartási jövedelmek összetétele, eredete.</p> <p>Állandó, alkalmi és változó bevételek és kiadások.</p> <p>Közüzemi számlák tanulmányozása.</p> <p>Háztartás energiafogyasztása (háztartási fogyasztók energiaigénye).</p> <p>Takarékossági formák, tervek. Az energiafogyasztás mérséklésének lehetőségei (energiatakarékos technológiák, energiatakarékos életmód, megújuló energiaforrások bevonása a háztartás energiaellátásába).</p>	<p><i>Osztályfőnöki óra:</i></p> <p>családi hagyományok, közösségépítés, normák.</p> <p><i>Biológia-egészségtan:</i></p> <p>az emberi test működése,</p>

<p>Pénzbeosztás különböző életszakaszokban. Hitelek (a hitelek fajtái, a hitelfelvétel lehetőségei, feltételei, kockázatai).</p>	<p>betegségek.</p>
<p><i>1.3. Tudatos fogyasztói magatartás</i> A média és a reklámok befolyásoló szerepe a termékválasztásban. Környezet- és egészségtudatos fogyasztói magatartás. Tudatos vásárlás (pénz- és energiatakarékosság, előre átgondolt vásárlás, egészséges, környezetbarát anyagokból és környezetkímélő technológiával készült, megfelelő csomagolású, magyar, illetve helyi termékek, továbbá a méltányos kereskedelem előnyben részesítése). Védjegyek, eredetvédelem. A termékhamisítás veszélyei, társadalmi kockázata. Fogyasztóvédelem. Szavatosság, jótállás és az ezzel kapcsolatos fogyasztói jogok és lehetőségek (javítás, kicserélés, vételár-leszállítás, vételár-visszatérítés). Utazási szerződések, távollévők között kötött szerződések. Tisztességtelen reklámok és kereskedelmi gyakorlatok. Pénzügyi fogyasztóvédelem. Panaszügyintézés - a panasztétel lehetséges módjai (szolgáltatókra háruló válaszadási kötelezettség, fogyasztóvédelmi hatósághoz való fordulás), békéltető testületek.</p>	<p><i>Informatika:</i> információk gyűjtése, tárolása, feldolgozása, az e-ügyintézés lehetőségei.</p> <p><i>Földrajz:</i> energiatermelés.</p> <p><i>Fizika:</i> energia, energiatermelés.</p> <p><i>Matematika:</i> számolási algoritmusok, becslés, kerekítés, mértékváltás, százalék és kamatszámítás, grafikonok, statisztikai adatok jegyzése, rendezése, ábrázolása.</p>
<p><i>1.4. Környezet- és egészségkultúra</i> A magyar nép egészségi állapota (jelenségek, okok és következmények, egyéni és társadalmi felelősség). Egészségvédelem (egészségünk megőrzése, szűrővizsgálatok, orvosi ellátás igénybevétele, gyógyszerfogyasztási szokások, házipatika összeállítása). Higiénia (környezetünk, ruházatunk és testünk tisztasága, bőrkímélő és környezetbarát tisztító- és testápolószerek használata). Öltözködéskultúra (divatok, mértéktartó, alkalomhoz illő öltözködés, a ruházat gondozása). Egészséges táplálkozás (tudatos ételválasztás, egészséges élelmiszerek, élelmiszer-biztonság, ételmezésbiztonság, az élelmiszerek kezelésének és tárolásának szabályai, étrend-kiegészítők és élelmiszer-adalékanyagok előnyei, hátrányai). A rendszeres testmozgás jelentősége. Egészséges környezet. Környezetjog (állatvédelem, természetvédelem, környezetvédelem).</p>	<p><i>Kémia:</i> oldószerek, savak, lúgok, veszélyes anyagok, pH-érték.</p> <p><i>Etika:</i> Kapcsolatok, egyén és közösség, magánélet és közélet. Törvények. A társadalmi együttélés közös normái.</p> <p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> szövegértés, szövegalkotás, hivatalos stílus.</p>
<p><i>1.5. Életminőség</i> A nélkülözők, szűkös anyagi körülmények között élők, a támogatásra szorulókat gyámolítása, közreműködés életminőségük jobbá tételében. A fogyatékos fogalma, fajtái, következményei. A fogyatékkal élők jogai és lehetőségei. A fogyatékkal élők hivatali és önkéntes segítése. Önkéntesség lehetőségei.</p>	<p><i>Mozgóképesség és médiaismeret; vizuális kultúra:</i> reklámok.</p>
<p><i>1.6. Öngondoskodás</i></p>	

<p>Alapvető biztosítási fajták, szolgáltatások (életbiztosítás, vagyonbiztosítás, felelősségbiztosítás). Felelős viszonyulás a jövőhöz (kockázatok és ezek kezelése, a valódi, saját akaratból történő öngondoskodás céljai, formái, lehetőségei, ezzel kapcsolatos számítások).</p>	
<p><i>1.7. Korszerű pénzkezelés</i> A bank (célja, lehetőségei, előnyei, kockázata, fajtái). Bankhasználati ismeretek (hogyan válasszunk bankot, szolgáltatást, mire ügyelünk, mit számoljunk, ellenőrizzünk). Bankszámlák és bankkártyák típusai és a vele járó tudnivalók. Teendők elveszett, ellopott bankkártya esetén.</p>	
<p><i>1.8. Hivatali ügyintézés</i> A legfontosabb hivatalok (polgármesteri hivatal, adó- és vámhivatal, posta, kormányhivatal) és az ügyintézés lehetőségei. Internetes ügyintézés, információszerzés.</p>	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	<p>Életmód, életvitel, házasság, élettársi viszony, várandósgondozás, csecsemőgondozás, költségvetés, jövedelem, bevétel, kiadás, megtakarítás, szolgáltatás, közüzemi díj, fogyasztóvédelem, jóállás, szavatosság, reklám, piac, marketing, élelmiszer-biztonság, higiéné, testápolás, háztartási vegyszer, veszélyes anyag, használati utasítás, egészség, betegség, járvány, lappangási idő, betegség, tünet, betegápolás, egészségkárosító hatás, stressz, szenvedély- és kedélybetegség, karitatív munka, fogyatékossgal élők, önkéntesség, digitális ügyfélkapu, internetes vásárlás, pénzügyi tranzakció, ügyfélszolgálat, biztosítás, bank, öngondoskodás.</p>

Tematikai egység	2. Közlekedés	Órakeret 4 óra
Előzetes tudás	<p>A település közlekedési viszonyairól nyert tapasztalatok. Véleménynyilvánítás a közlekedési infrastruktúráról.</p>	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>Önálló megfigyelés, adatgyűjtés, rendszerezés. Személyes életvitelt befolyásoló tényezők vizsgálata, értékelése. Magabiztos tájékozódás kialakítása. Udvariasság, előzékenység gyakorlása. Döntéshozatali képesség fejlesztése gazdaságossági számítások alapján.</p>	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p><i>2.1. Közlekedési rendszerek</i> Adott település közlekedési rendszere, a közlekedési infrastruktúra és a lakosság életmódjának, a terület gazdasági lehetőségeinek összefüggései.</p>		<p><i>Földrajz:</i> települési struktúra, közlekedési rendszerek, energiaforrások, energiahordozók, légkör, klímaváltozás.</p>
<p><i>2.2. A közlekedési viszonyok társadalmi hatásai</i> A közlekedési viszonyok társadalmi hatásai (a település közlekedési viszonyainak hatása a személyes életvitelre, a tömegközlekedési lehetőségek társadalmi hatásai).</p>		

<p>2.3. <i>A közlekedés környezeti hatásai</i> A különböző közlekedési eszközök és közlekedési módok energiaigénye. A közlekedésből eredő levegőszennyezés. Az energiaigény és a levegőszennyezés mérséklésének lehetőségei (alacsony fogyasztású, illetve alternatív energiaforrású közlekedési eszközök, környezettudatos közlekedés).</p>	<p><i>Kémia:</i> energiaforrások, légszennyezés, szmog, savas eső, ózonlyuk.</p> <p><i>Biológia-egészségtan:</i> klímaváltozás, környezettudatosság, természetvédelem, fenntarthatóság.</p>
<p>2.4. <i>Közlekedéskultúra</i> Közlekedési kultúra (udvarias, biztonságos közlekedés, szabálykövetés, biztonság, balesetmegelőzés, előzékenység).</p>	
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Közlekedési rendszer, járműpark, járatsűrűség, menetrend, károsanyag-kibocsátás, környezetvédelmi vizsgálat.</p>

Tematikai egység	3. Életpálya-tervezés, munkavállalás, felnőttkori tanulási lehetőségek	Órakeret 9 óra
<p>Előzetes tudás</p>	<p>Elektronikus kommunikációs gyakorlottság. Önismeret (személyes erősségek, gyengeségek, tanulási képességek, ambíciók).</p>	
<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>A személyes életpálya-lehetőségeket meghatározó objektív és szubjektív tényezők felismerése és reális értékelése, a tervezett pálya jellemzőinek helyes megítélése. Véleményalkotás tipikus életpályákról, életpályamintákról, összevetésük a saját életpálya-tervekkel. Kitartó, fegyelmezett munka, a munkamagatartásban megnyilvánuló céltudatosság erősítése. Reális önértékelésen alapuló pályaválasztás, a tervezett életpálya jellemzőinek számbavétele és összevetése a személyes elképzelésekkel. A folyamatos egyéni művelődés, szakmai továbbfejlődés fontosságának, az egész életen át tartó tanulásnak (LLL) az elfogadása és érvényesítése.</p>	
<p>ismeretek/fejlesztési követelmények</p>		<p>Kapcsolódási pontok</p>
<p>3.1. <i>Személyes adottságok és az objektív lehetőségek</i> A személyes ambíciók, képességek, objektív lehetőségek komplex mérlegelése, a saját életpályára vonatkozó döntések meghozatala. Az életpálya tervezésekor mérlegelendő körülményekről, tényezőkről szóló adatok, információk gyűjtése. Különböző megélhetési lehetőségek összehasonlítása, feltételek, körülmények, kockázati tényezők, ezek hatása az életminőségre. Előnyök és hátrányok vizsgálata.</p>		<p><i>Osztályfőnöki óra:</i> pályairányítás, pályaalkalmasság, egyéni tanulási módszerek, önismereti tesztek, vizsgálatok.</p> <p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> Jogok és köteleességek. Munkahely és munkavállalói szerep.</p>
<p>3.2. <i>Továbbtanulás</i> A szakmatanulási, illetve a felsőoktatási továbbtanulási lehetőségek, a jelentkezés, felvételi eljárás megismerése. A szakképzés és a felsőoktatás rendszerének, a szakképzettségek (szakmák), felsőoktatási kimenetek főbb jellemzői.</p>		

Önképzés, távoktatás, felsőoktatási szervezési formák jellemzői.		<p><i>Informatika:</i> adatgyűjtés az internetről.</p> <p><i>Etika:</i> korunk kihívásai, a tudományos és technikai haladás, a felgyorsult világhoz való alkalmazkodás.</p>
<p>3.3. <i>Álláskeresés, munkavállalás, munkaviszony, munkanélküliség</i> Munkaviszony keletkezése, megszűnése, munkavégzés. A személyes kapcsolatok és a munkamagatartás, munkakultúra szerepének felismerése az álláskeresésben és a munkahely megtartásában. A munkavállalás jogszabályi környezete, különböző munkaszervezetek, munkavégzéssel kapcsolatos jogviszonyok jellemzői, a munkaszerződés kötelező kellékei, a munkavégzésre, a munkaidőre, a próbaidőre, a szabadságra, a munkabérre vonatkozó szabályok. A tanulói, hallgatói jogviszony melletti munkavállalási feltételek és kötelezettségek. Az álláskeresést segítő szervezetek, információforrások, álláskeresési technikák, eljárások. A munkaviszony nélküli állapot lehetőségei és veszélyei, a munkanélküliséggel járó lehetőségek, jogok és kötelezettségek.</p>		
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Életpálya-terv, karriercél, jövedelem, megélhetés, munkavállalás, álláskeresés, közalkalmazott, köztisztviselő, vállalkozó, munkaszerződés, munkaügyi ellátás, önéletrajz, motivációs levél, foglalkozási mobilitás, felsőoktatás, felvételi, kétciklusú, illetve egységes képzés, egész életen át tartó tanulás (LLL), munka melletti tanulás, munkavégzés tanulás mellett, felnőttképzés, közművelődés, távoktatás, egyéni tanulás, önképzés.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	4. Közgazdasági alapfogalmak		Órakeret 5 óra
Előzetes tudás	Piacgazdaság, a gazdaság szereplői – korábbi történelmi és földrajzi ismeretek, személyes tapasztalatok.		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A legfontosabb közgazdasági alapfogalmak elsajátítása.		
	Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
	<p>A piac fogalma.</p> <p>A piacgazdaság működése, jellemzői (piaci szereplők száma, piaci koncentráció foka, kereslet-kínálat, fogyasztás).</p> <p>Piaci egyensúly, túlkereslet, túlkínálat.</p> <p>Piacgazdaság szereplői: – háztartások,</p>	<p><i>Ismeretszerzés, tanulás</i> A piacgazdaság működéséhez kapcsolódó alapfogalmak, a piacgazdaság kategóriáinak megismerése.</p> <p><i>Kommunikáció</i> – A családi kassza (a háztartás mint a piacgazdaság része) – interaktív team-munka.</p>	<p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> A piac. A piacgazdaság mint történelmi fogalom. Gazdasági válságok a történelemben. Az 1929-33-as gazdasági világválság. Az állam szerepvállalása a gazdaságban.</p>

<ul style="list-style-type: none"> - civil szektor, - vállalatok, - állam, - külföld. <p>A pénzpiac fogalma, pénzkereslet, pénzkínálat, a pénzpiac egyensúlya.</p> <p>Az ár-bér spirál folyamata.</p> <p>Az állam szerepe a piacgazdasági folyamatokban, állami szabályozás, adórendszer.</p> <p>Gazdasági válságok és azok típusai.</p> <p>A nemzetközi kapcsolatok szerepe a piacgazdaság folyamataiban.</p> <p>Makrogazdasági folyamatok.</p> <p>Fogyasztóvédelem.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - A piacgazdaság szereplőinek megismerése, döntéseik mozgatórugóinak megértése. - Az állam és a külföld szerepének értelmezése. - A fogyasztói döntések mögött meghúzódó törvényszerűségek. - A makrogazdasági folyamatok okainak megértése. <p><i>Kritikai gondolkodás</i> A makrogazdaság teljesítménye az utóbbi években. Önálló információszerzés alapján.</p>	<p>A jövedelem szerepe a családban.</p> <p><i>Földrajz:</i> A globális világgazdaság és világpiac kialakulása, jellemzői, működése. A piacgazdaság, a multinacionális vállalatok szerepe. A termelés, a fogyasztás és a kereskedelem kapcsolatrendszere. Az adósságválság.</p> <p><i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> a háztartás a gazdaságban.</p>
<p><i>Kulcsfogalmak/ fogalmak</i></p>	<p>Piac, kereslet, kínálat, ár, egyensúlyi ár, termék, szolgáltatás, termelő, fogyasztó, háztartás, vállalat, állam, makrogazdaság, ár-bér spirál, fogyasztóvédelem.</p>	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	5. Vállalkozási alapismeretek		Órakeret 5 óra
Előzetes tudás	A szűkebb-tágabb környezetből származó ismeretek.		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A vállalkozási formák és azok működésének megismerése.		
Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok	
<p>Vállalkozási formák: egyéni vállalkozás, Bt., Kft., Nyrt., Zrt.</p> <p>Korlátolt és korlátlan felelősség.</p> <p>Vállalat alapítása és megszüntetése.</p>	<p><i>Ismeretszerzés, tanulás</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Vállalkozási formák azonosítása. - Vállalat, vállalkozás alapítása, a működés jogi háttere, feltételei. <p><i>Kommunikáció</i></p>	<p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> Vállalkozási formák története. A tőkés világgazdaság. Monopóliumok kialakulása, formái.</p>	

<p>A vállalat működése, kockázatkezelés, bevételek-kiadások, kötelezettségek, munkavállalók, adózás, jogszabályok stb.</p> <p>Vállalkozások finanszírozása (belső-külső, saját-idegen tőke).</p> <p>Verseny és annak szabályozása (tökéletes piac, monopólium Gazdasági Versenyhivatal).</p>	<ul style="list-style-type: none"> – Saját vagy idegen tőke? – vita. – Vállalkozás működésének szimulációja/szituációs játék. – A társasági szerződés elkészítése, érdekcsoportok kialakítása, érdekek ütköztetése – szerepjáték. – Diákvállalkozások lehetőségei. <p><i>Kritikai gondolkodás</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – A globális verseny hatásának megvitatása. – A versenyhelyzet etikai értékelése. 	<p>A rendszerváltás Magyarországon. Vállalkozások.</p> <p><i>Földrajz:</i> Társadalmi-gazdasági mobilitás, a folyamatok társadalmi-gazdasági és környezeti hatásai. Természet és humán erőforrás.</p> <p><i>Etika:</i> Az erkölcsi gondolkodás alapjai. Tisztességes és tisztességtelen érdekérvényesítés. Jogos és jogtalan előnyszerzés, a megvesztegetés, a megvesztegethetőség.</p> <p><i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> a munka világa.</p>
<p><i>Kulcsfogalmak/ fogalmak</i></p>	<p>Vállalatalapítás, társasági szerződés, alapító okirat, alapszabály, természetes személy, jogi személy, törzstőke, cégbíróság, önfinanszírozás, állótőke-forgótőke, monopólium, kockázat, vállalkozási forma, GVH.</p>	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	6. Kamat, kamatos kamat számítása, kamatláb meghatározása		Órakeret 4 óra
Előzetes tudás	A százalékszámítás alkalmazása a gyakorlatban.		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A kamatszámítás technikáján keresztül a kamatok és a hozamok megértése, értékelése. Az EBKM és a THM mutatók értelmezésének elsajátítása.		
Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok	
<p>Kamat, a kamat fajtái (egyszerű, kamatos kamat), kamatszámítás, százalékszámítás.</p> <p>Hozam.</p> <p>Hozamkategóriák (EBKM).</p> <p>A pénz időértéke.</p>	<p><i>Ismeretszerzés, tanulás</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Banki kamatlábak kiszámítása. – EBKM és THM értelmezése, különbségek azonosítása. <p><i>Kommunikáció</i></p> <p>A befektetések, és amire figyelni kell.</p>	<p><i>Matematika:</i> Százalékszámítás, kamatszámítás. <i>Gazdaságosság,</i> nyereség-veszteség.</p>	

Diszkontálás.		
<i>Kulcsfogalmak/ fogalmak</i>	Kamatszámítás, kamatláb, kamatos kamat, hozam, diszkontálás, EBKM, THM.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	7. Megtakarítás, befektetések, előtakarékoság, portfólió		Órakeret 5 óra
Előzetes tudás	Különböző médiumokban való tájékozódás, a világválság, közvetlen tapasztalat.		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A befektetési lehetőségek megismerése, a befektetési kockázatok kezelése.		
Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok	
<p>Befektetési lehetőségek: állampapír, befektetési jegy, bankbetét, kötvény, magyar és külföldi részvény, valuta, deviza, arany, unit-linked biztosítási termék, ingatlan, műtárgy, lakás-előtakarékosság.</p> <p>Az értékpapír fogalma, fajtái, jellemzői.</p> <p>A kockázatok és azok kezelése.</p> <p>Kockázatelemzés.</p> <p>Nyugdíj–a jóléti állam kialakulásának redisztribúciós hatása.</p> <p>Öngondoskodás.</p>	<p><i>Ismeretszerzés, tanulás</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Befektetési lehetőségek feltárása. – Az értékpapírok megismerése. – A kockázat fogalmának értelmezése. <p><i>Kommunikáció</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Vita: Mibe érdemes ma befektetni? – Beszélgetés arról, hogy miért kockázatosabb a részvény, mint az állampapír. – Diverzifikált portfólió kialakítása – a legfontosabb alapelvek megfogalmazása – interaktív csoportmunka. <p><i>Kritikai gondolkodás</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – A környezetből, médiából érkező információk értelmezése a válságról, a válság hatásairól és azok kezeléséről. – A magyar nyugdíjrendszer átalakításának, a nyugdíjrendszer jövőjének értékelése. 	<p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> A részvény, a váltó, a kötvény. mint történelmi fogalom. A tőkés gazdaság. A gazdaság és társadalom átalakulása a II. világháború után. A jóléti állam és társadalom.</p> <p><i>Földrajz:</i> a világgazdaság jellemző folyamatai.</p>	
<i>Kulcsfogalmak/ fogalmak</i>	Részvény, kötvény, befektetési jegy, váltó, jelzáloglevél, közraktárjegy, diszkont kincstárjegy, értékpapír, diverzifikáció, globalizáció, redisztribúció.		

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	8. Pénzügyi műveletek		Órakeret 6 óra
Előzetes tudás	Tapasztalatok, ismeretek a pénzügyi szolgáltatásokról.		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A pénzügyi szolgáltatások közötti különbségek értelmezése, azok összehasonlítása. Pénzügyi tranzakciók áttekintése.		
Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok	
Banki üzletágak. Bankbetét. Bankszámlanyitás, bankszámlatípusok. Hitel, a hitel jellemzői, pénzkölcsön, a hitelezés folyamata. Diákhitel. Lízing, faktoring. Adósnnyilvántartás, BISZ Központi Hitelinformációs Zrt. Elektronikus pénz, készpénz-helyettesítő fizetési eszközök (bankkártya, hitelkártya,) ATM, POS. E-banking, pénzügyi szolgáltatások interneten, telefonon. Készpénzátutalás, tranzakciós adó. A likviditás, a hozam és a kockázat összefüggése. Innovatív megtakarítási konstrukciók.	<p><i>Ismeretszerzés, tanulás</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Bankszámlatípusok megismerése, bankszámla nyitásának technikája. – A hitel csapdái, eljárás nemfizetés esetén. – A pénzügyi struktúrák megismerése. – Mobilról, internetről indítható tranzakciók. <p><i>Kommunikáció</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Hogyan jutunk pénzhez? – Beszélgetés a készpénzt helyettesítő fizetési eszközök használatáról. – A diákhitelről szóló tájékoztató megismerése, értelmezése. – Esettanulmányok: hitelfelvételhez kapcsolódó döntési helyzetek, befektetési kockázatok elemzése, választás az alternatívák között. Csoportmunka. <p><i>Kritikai gondolkodás</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Vita a magyar pénzügyi szolgáltatásokról. – Vita a készpénz előnyeiről és hátrányairól. 	<p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> A pénz formái, aranystandard. A hitel, mint történelmi fogalom. A hitel problémaköre a magyar történelemben. A pénzintézetek működése és szolgáltatásai.</p> <p><i>Földrajz:</i> hitelezés, adósság, eladósodás.</p> <p><i>Informatika:</i> elektronikus bankolás.</p>	
<i>Kulcsfogalmak/ fogalmak</i>	E-banking, mobil banking, betétszámla, hitelszámla, értékpapírszámla, befektetési számla, nyugdíj-előtakarékossági számla, tranzakció,		

számlavezetési díj, átutalás, ügyfélszám, ATM, bankkártya, hitelkártya, hitelszerződés, jelzalog, kezesség, adónyilvántartás, BISZ.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	9. A „modern piac”, tőzsdék a világban		Órakeret 5 óra
Előzetes tudás	Történelmi és földrajzi ismeretek a tőzsdékről.		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A tőzsdei folyamatok átlátása, megértése.		
Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok	
<p>Az értékpapírok tőzsdei bevezetése.</p> <p>Instrumentumok.</p> <p>A piacok fajtái, a tőkepiac működése, szereplői.</p> <p>A tőzsde fogalma, szerepe, funkciói, működése.</p> <p>Tőzsdék Magyarországon, a magyar tőkepiac helyzete.</p> <p>Külföldi tőzsdék.</p> <p>Tőzsdei kibocsátók.</p> <p>Tőkeallokáció.</p> <p>Befektetési szolgáltatók, avagy kik azok a brókerek?</p> <p>Spekuláció, befektetés és kockázatok.</p> <p>Befektetési alapkezelők, alapok.</p> <p>Az árutőzsde (mezőgazdasági termékek); nemesfém-tőzsde: arany, ezüst, réz, palládium; deviza.</p> <p>KELER, az elszámolóház.</p>	<p><i>Ismeretszerzés, tanulás</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Tőzsde mint „tökéletes piac” fogalmának megértése. – A tőzsde mint a tőkebevonás színtere. – Különböző típusú tőzsdék áttekintése. – A tőzsdei kereskedelem alapvető technikai részleteinek elsajátítása. – A BÉT megalapításának okai, a tőzsdei tranzakciók áttekintése, a tőzsde szerepének megértése. – A fogyasztóvédelem működése. Kutatómunka – csoportos tevékenység. <p><i>Kommunikáció</i></p> <p>A tőzsdei kereskedelem gyakorlatban való kipróbálása internetes szimuláción keresztül.</p> <p><i>Kritikai gondolkodás</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – A magyar értéktőzsde szerepe a globalizálódó világgazdaságban. – Tőzsdei sztorik: nagy felemelkedések és bukások. 	<p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> A kapitalista világgazdaság.</p> <p>A magyar gazdaság története a XIX. század második felében.</p> <p>A nemesfém, mint értékmérő.</p> <p><i>Földrajz:</i> a pénztőke működése, az értékpapírok és a tőzsde kapcsolata.</p> <p><i>Informatika:</i> internetes szimulációs játékok, tájékozódás honlapokon.</p>	

Pénzügyi-gazdasági fogyasztóvédelem Magyarországon. A PSZÁF, a Gazdasági Versenyhivatal működése, feladatai, szerepe a fogyasztóvédelemben. Rések a fogyasztóvédelem területén–a pénzügyi ombudsman.		
<i>Kulcsfogalmak/ fogalmak</i>	BÉT, BUX-index, Blue Chip, részvénykibocsátás, short-long, határidős ügyletek, bróker, befektetési szolgáltató, bennfentes kereskedés, BUBOR, KELER, krach, osztalék, recesszió, tőkeallokáció, instrumentum.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	10. Innováció, fenntarthatóság. Az innováció, mint a gazdasági fejlődés elengedhetetlen eleme		Órakeret 4 óra
Előzetes tudás	A médiából szerzett ismeretek és a korábban tanult anyagok.		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az innováció széles körű fogalmának átlátása, fontosságának megértése. A diákok érdeklődésének ráirányítása az innovatív gondolkodásra.		
Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok	
<p>Az innováció fogalma, K+F(+I).</p> <p>Hazai és uniós források.</p> <p>Az innováció és a fenntarthatóság összefüggései.</p> <p>Innovációs tevékenység, stratégia.</p> <p>Az innováció gazdasági jelentősége.</p> <p>Az innovatív vállalat.</p> <p>Az innováció helyzete Magyarországon.</p> <p>Innovációs együttműködés.</p> <p>A tudás és a gazdaság kapcsolata.</p>	<p><i>Ismeretszerzés, tanulás</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Az innováció személyre gyakorolt hatásának megértése. – Az innováció bemutatása mint új termék, áru, szolgáltatás vagy eljárás. – Az innovációra felhasználható források kutatásának módszerei. – Az innováció stratégiáinak csoportosítása. <p><i>Kommunikáció</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – A globális környezetszennyezés megakadályozásának lehetséges útjai. – Pályázatfigyelés. – Az innovatív iskola. <p><i>Kritikai gondolkodás</i></p>	<p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> Globális problémák. Környezetkárosítás. Népesedési helyzet, népeségrobbanás, népesedési kilátások. A fenntartható fejlődés. A megsebzett bolygó.</p> <p><i>Földrajz:</i> A gazdasági növekedés és az ökológiai egyensúly viszonya. Környezet-és természetvédelmi feladatok. A környezetkárosítás elleni összefogás lehetőségei.</p>	

<p>A gazdaságpolitika hatása az innovációra.</p> <p>Kockázati tőke, Jeremie-program.</p> <p>Energieracionalizálás (zöld, alternatív energia, energiamegtakarítás).</p>	<p>Beszélgetés a fenntartható fejlődésről.</p>	<p><i>Etika:</i> A felelősség új dimenziói a globalizáció korában. Az ökológiai válság mint erkölcsi kérdés.</p> <p><i>Informatika:</i> az internet felhasználása kutatási célokra.</p>
<p><i>Kulcsfogalmak/ fogalmak</i></p>	<p>Innováció, piacvezérelt innováció, technológiavezérelt innováció, racionális innovációs stratégia, K+F (+I), Jeremie-program, kockázati tőke, zöldenergia, fenntartható fejlődés, ökológiai lábnyom.</p>	

A továbbhaladás feltételei

A nevelés-oktatás eredményeként olyan gyakorlati tudás megszerzése, amelynek birtokában a tanulók könnyen eligazodhatnak a mindennapi élet számos területén.

Képesség kialakítása önmaguk megismerésére, a konfliktuskezelésre, a változásokhoz való rugalmas alkalmazkodásra, a pozitív életszemléletre, az egészséges életvitelre és a harmonikus családi életre.

Felelős gondolkodás, átgondolt döntések képességének kialakítása a pénzügyek kezelésében, a fogyasztási javak használatában, a szolgáltatások igénybevételével és a jövővel kapcsolatban.

Mindennapokban nélkülözhetetlen életvezetési és háztartási ismeretek, „háztartási praktikák” ismeretében a napi munka szakszerűbb, hatékonyabb, gazdaságosabb elvégzése.

Az élő és a tárgyi környezet kapcsolatából, kölcsönhatásainak megfigyeléséből származó tapasztalatok felhasználása a problémamegoldások során, a tevékenységek gyakorlásakor.

Használati utasítások értő olvasása, betartása.

Tudatos vásárlókká válás, a fogyasztóvédelem szerepének, a vásárlók jogainak ismerete.

A szociális érzékenység növekedése (a fogyatékkal élők és az idősek segítése). Karitatív tevékenységek végzése melletti elköteleződés.

Hivatalos ügyekben érdekek képviselése, kulturált stílusú ügyintézés szolgáltatóknál, ügyfélszolgálatoknál.

A biztonságos, balesetmentes, udvarias közlekedés szabályainak betartása.

Magabiztos tájékozódás közvetlen és tágabb környezetben.

Közlekedési szabályok és a közlekedési etika alkalmazása.

A veszélyhelyzetek felismerése, elhárítása, az elsősegélynyújtás, valamint a balesetvédelem legalapvetőbb ismereteinek alkalmazása.

A személyes ambíciók, képességek, objektív lehetőségek komplex mérlegelése, a saját életpályára vonatkozó helyes döntések meghozatala.

A személyes kapcsolatok és a munkamagatartás, munkakultúra szerepének felismerése az álláskeresésben és a munkahely megtartásában.

A munka és az aktivitás iránti elkötelezettség.

Az egész életen át tartó tanulás, a szaktudás, a műveltség fontosságának elfogadása és érvényesítése.

A tanuló ismeri a legfontosabb közgazdasági és pénzügyi alapfogalmakat, és tudja azokat értelmezni a körülötte lévő világ pénzügyi élethelyzeteiben.

Érti a piacgazdaság működését, átlátja a piacgazdaság szereplőinek kapcsolatát és megérti, hogy ő maga is része a piacgazdaságnak.

Képes kamatot, kamatos kamatot számítani, ezzel átlátja a hozamok és kamatok összefüggéseit. Birtokában van a legfontosabb vállalkezási alapismereteknek, érti a vállalkozások alapításának, működésének–pénzügyi, jogi–háttérét. Ösztönzést érezhet arra, hogy maga is kipróbáljon vállalkozási lehetőségeket.

A szituációs játékokon keresztül képes értelmezni a vállalkozás alapdokumentumait, ismeri azokat az informatikai felületeket, ahol megtalálja a vállalkozásokhoz kapcsolódó jogszabályokat.

Érti a verseny hatását a gazdaságra, különbséget tud tenni a tisztességes és tisztességtelen versenyhelyzet között.

Ismeri a tőkepiac működésének alapvető szempontjait, a tőzsde működését meghatározó tényezőket. Rálátást szerez a tőzsdei kereskedelem sajátos kockázataira.

Képes a kockázatok felismerésére, akár hitelről, akár befektetésről van szó, és érti, hogy viselnie kell döntései következményeit.

Tudatában van annak, hogy egy-egy pénzügyi döntést megelőzően tájékozódni kell a lehetséges kockázatokról. Ismeretekkel rendelkezik a portfólió helyes kialakításáról.

Érti az innováció fontosságát, annak hatását a társadalomra, a saját munkájára és jövőbeli céljaira.

A tanuló olyan képességek birtokába kerül, amelyek segítik őt abban, hogy eligazodjon az őt körülvevő pénzügyi-gazdasági környezetben, hogy tudatosan és racionálisan kezelje pénzügyeit, érdeklődővé, nyitottá váljon, kritikusan szemlélje a világot, a munka számára megbecsült tevékenység legyen.